

УДК 33.330

Алла ВАСІНА

ЗАЛУЧЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ СТРУКТУРУВАННЯ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ

Наведено причини, що обумовлюють необхідність посилення уваги до підвищення дієвості механізмів структурування економіки регіонів на основі залучення потенціалу підприємництва. Розкрито вплив інституту малого підприємництва на структуру економіки регіонів. Обґрунтовано необхідність залучення потенціалу малого підприємництва до розв'язання проблем структурного коригування економіки регіонів на засадах взаємодії влади і бізнесу. Визначено передумови налагодження дієвої взаємодії органів влади і бізнесових структур в контексті структурування економіки регіонів. Розкрито роль регіональних програм розвитку малого підприємництва в залученні бізнесу до реалізації завдань структурної корекції економіки регіонів. Розглянуто можливості залучення суб'єктів малого бізнесу до вирішення проблем структурної збалансованості регіонального розвитку через надання їм державної підтримки при реалізації інвестиційних проектів. Наголошено на необхідності інтеграції форм взаємодії влади і малого бізнесу в стратегії розвитку регіонів в процесі структурування регіональних економічних систем.

Ключові слова: мале підприємництво, органи влади, взаємодія, форми взаємодії, структура економіки регіону, партнерські відносини влади і бізнесу, стратегія регіонального розвитку.

Однією з основних передумов реалізації цілей соціально-економічного розвитку регіонів виступає відповідна структура їх економіки. Цілеспрямоване структурування економіки регіонів є тим реальним механізмом, який дає змогу сформувати підґрунтя для їх сталого розвитку і може бути ефективно реалізований за умови оптимального поєднання зусиль владних і підприємницьких структур.

Посилення уваги до підвищення дієвості механізмів структурування економіки регіонів на основі залучення потенціалу підприємництва в сучасних умовах обумовлено такими причинами: поглибленням структурних диспропорцій в економіці регіонів України; загостренням кризових явищ у соціальному й економічному розвитку регіонів України; посиленням залежності між структурою економіки регіонів та їх конкурентоспроможністю; запровадженням механізмів ефективного функціонування регіональних економічних систем на засадах сталого розвитку; посиленням викликів постіндустріального суспільства структурній трансформації економіки регіонів; орієнтацією на узгодження загальнодержавних і регіональних інтересів при включенні економіки регіонів у структуру національної економіки та міжрегіональних утворень.

Очевидним є те, що здійснення структурних перетворень у регіональних економічних системах потребує активізації участі інституту підприємництва в цих процесах. Зазначене актуалізує проблему вироблення дієвих механізмів спрямування розвитку

підприємницького потенціалу в напрямі забезпечення збалансованого розвитку економіки регіонів.

Розгляду проблем залучення підприємницького сектору до вирішення завдань соціально-економічного розвитку регіонів, поєднання зусиль владних і бізнесових структур у напрямі реалізації економічної політики на загальнодержавному і регіональному рівнях присвячені *праці зарубіжних і вітчизняних вчених* Л. Абалкіна, А. Л. Бержаніра, П. Боуфа, В. Варнавського, В. Велкова, І. Запатріної, А. Нікітаєвої, Ф. В. Узунова, М. Фрідмена, Ф. Шамхалова, В. Якуніна, Є. Ясіна та інших. Однак питання залучення підприємницького сектору до вирішення проблем структурної збалансованості економіки регіонів ще не достатньо відображені і потребують більш детального розгляду з урахуванням тенденцій налагодження взаємодії владних і бізнесових структур на засадах партнерської взаємодії.

Мета дослідження – обґрунтувати організаційні та методологічні підходи щодо формування механізму залучення сектору малого підприємництва до удосконалення структури економіки регіонів та визначити проблеми, які стоять на заваді вирішення цього завдання.

У сучасних умовах розвитку суспільних відносин в Україні, коли крупний корпоративний капітал формує інституційні умови участі у функціонуванні й розвитку економічних систем різних рівнів шляхом участі в політичному процесі, в рамках вітчизняної моделі неокорпоративізму, подолання структурних дисбалансів в економіці регіонів із залученням потенціалу підприємництва лежить в площині налагодження дієвої взаємодії місцевих органів влади із суб'єктами малого підприємництва, діяльність яких має чітко виражену місцеву орієнтацію. З огляду на те, що малий бізнес переважно формує свою діяльність на основі вимог і запитів регіонального ринку, враховуючи можливості залучення економічного потенціалу територій, обсяг і структуру попиту на локальних ринках, він виступає одним з відповідних інститутів структурування економіки регіонів.

Здатність малого і середнього підприємництва забезпечувати структурні перетворення в регіональних економічних системах формується завдяки: орієнтації на утвердження конкурентних відносин; спроможності мобілізації фінансових, виробничих, організаційних ресурсів; інноваційності й гнучкості; запровадженню новітніх технічних і комерційних ідей; чутливості до соціальних запитів і потреб; прагненню до налагодження взаємодії з великими підприємствами. Однак у результаті переважання в Україні ліберальних підходів до організації економічних систем, не дивлячись на деякий прогрес, підприємницький сектор належним чином не виконує притаманні йому функції – каталізатора економічного зростання та рушійної сили структурних перетворень.

Так, на сьогодні в Україні простежується значна нерівномірність концентрації суб'єктів малого і середнього підприємництва в регіонах. Понад половину від загальної кількості малих підприємств зосереджено у шести регіонах: м. Києві (20,7%), Донецькій (7,6%), Дніпропетровській (7,5%), Харківській (6,9%), Одеській (6,8%), Львівській (4,8%) областях [1].

Суттєво різняться в регіональному розрізі показники кількості суб'єктів малого підприємництва на 10 тис. осіб наявного населення України, які найвищими є у містах Києві (599 од.) і Севастополі (465 од.), Київській (429 од.), Одеській (419 од.), Харківській (410 од.) і Миколаївській (406 од.) областях, а найнижчі – в Сумській (307 од.), Волинській (286 од.), Львівській (284 од.), Рівненській (284 од.) та Тернопільській (283 од.) областях (рис. 1) [2].

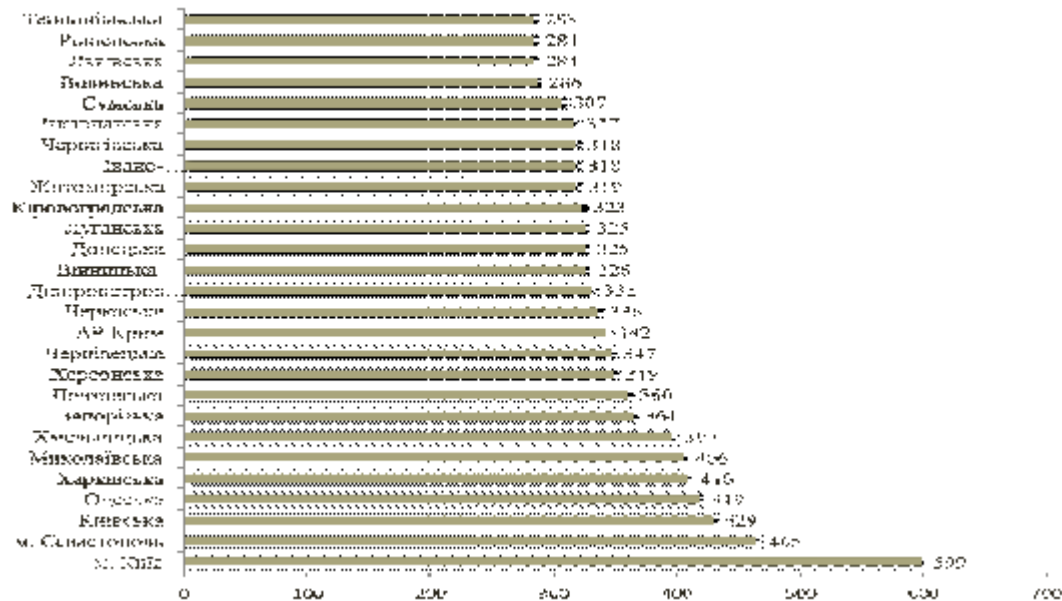

Рис. 1. Кількість суб'єктів малого підприємництва у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення України за регіонами у 2011 році (одиниць).

Примітка. Наведено за [2].

Нераціональним є розподіл малих підприємств за видами економічної діяльності. Так, у сфері торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку питома вага суб'єктів малого підприємництва в 2011 р. складала 57,7% їх загальної кількості, здійсненні операцій з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям – 11,6%, промисловості – 9,8 %, транспорту та зв'язку – 5,5 %, будівництві – 5,3%, Інших видах економічної діяльності – 10,1% [3].

Це вказує на низький розвиток сектору малого підприємництва в інноваційних галузях та галузях економіки із значною доданою вартістю, і дозволяє зробити висновок, що на сьогодні розвиток малого підприємництва не стимулює якісні структурні зрушення, які б сприяли збалансованому розвитку регіонів. За 2010–2011 рр. кількість малих підприємств зменшилася удвічі. Катастрофічно скоротилося й число зайнятих у секторі: з 6,5 млн. до 4,4 млн. осіб [4].

За умов, коли переважання суто ринкових механізмів у регулюванні підприємницького сектору не забезпечило формування інституційного середовища, яке б спрямовувало розвиток бізнесових структур у напрямі оптимізації структурування економіки регіонів і вирішення назрілих соціальних та економічних проблем, перед органами влади всіх рівнів постає завдання щодо залучення потенціалу підприємництва для здійснення структурних перетворень на засадах партнерської взаємодії.

Взаємодія держави і бізнесу в системі ринкової економіки є процесом спільної діяльності державних і приватних інститутів, що спрямований на розробку, ухвалення і реалізацію ефективних рішень щодо розвитку соціально-економічних систем [5, с. 141]. Вона передбачає урахування узгодженості цілей сторін, які вступили у зв'язок

функціональної залежності, рівень збігу векторів їхніх дій. Залежно від рівня взаємоузгодженості дій сторін виникає різної сили синергетичний ефект, який дає змогу розкрити причини того, чому ціле завжди більше суми складових (результатів дій сторін) [6, с. 153–154].

Перевагами залучення малого підприємництва до вирішення структурних проблем економіки регіонів на основі формування моделі взаємодії влади і бізнесу є взаємне прагнення до чіткого визначення ролі суб'єктів взаємодії та задоволення взаємних очікувань: владні структури гарантують бізнесу створення сприятливого середовища для його функціонування у вигляді виробничої, соціальної, інституційної інфраструктури, надання організаційно-економічної підтримки, залучення до реалізації державних замовлень; бізнес бере на себе зобов'язання щодо відтворення економічних ресурсів, які використовуються суспільством і сплати податків, посилення соціальної відповідальності, розвитку соціально-економічного потенціалу регіону загалом.

Враховуючи засади побудови управлінських структур, дієва взаємодія органів влади і бізнесових структур у контексті структурування економіки регіонів можлива за умови: досягнення консенсусу інтересів влади і бізнесу під час ідентифікації основних напрямів структурних перетворень в економіці регіону; інституціоналізації взаємовідносин підприємницьких структур й органів влади в процесі структурування регіональної економічної системи; оптимального поєднання різних форм взаємодії органів влади й підприємницьких структур; транспарентності відносин владних структур і бізнесу; демократизації процесів ухвалення стратегічних рішень; врахування регіональної специфіки реалізації конкретних технологій співпраці владних і підприємницьких структур; стратегічної спрямованості, послідовності й стабільності.

З огляду на основні аспекти забезпечення збалансованого розвитку регіонів, загальними орієнтирами розвитку малого підприємництва в контексті структурних перетворень мають бути:

- зменшення ступеня територіальної диференціації рівнів соціально-економічного розвитку регіонів;
- досягнення єдиних стандартів рівня та якості життя населення регіонів, незалежно від місця його проживання;
- проведення диференційованих заходів державної підтримки структурно-слабких регіонів;
- здійснення реструктуризації галузей регіональної економіки для запобігання екологічним ризикам;
- застосування селективних засобів підтримки розвитку монофункціональних поселень та депресивних регіонів з метою забезпечення збалансованого комплексного розвитку територій [7, с. 271].

Для громадянського суспільства, що існує в розвинених країнах, з високим рівнем демократії органічною нормою є діалоговий режим спілкування, партнерство і відносини співпраці, відвертість потоків інформації та публічність своєї позиції, змагання інтересів. Необхідність цього партнерства витікає з його взаємовигоди, результативності для обох сторін взаємодії: держава дістає додаткові можливості для вирішення своїх специфічних завдань, пов'язаних з раціоналізацією структури суспільного виробництва та із запобіганням соціальних напруг, а бізнес – сприятливі умови господарювання і гарантії отримання прибутку [8].

Хоча досвід розвинутих країн демонструє переваги об'єднання зусиль владних і бізнесових інституцій на основі взаємних мотиваційних установок при подоланні

структурних дисбалансів в економічних системах різних рівнів, в Україні такі механізми взаємовигідної дієвої взаємодії тільки запроваджуються і потребують належного інституційного забезпечення на основі розвитку як формальних, так і неформальних інститутів.

Оскільки структурні перетворення в регіональних економічних системах залежать від структури і рівня розвитку економічного потенціалу регіону, мають стратегічний характер і є пріоритетною функцією органів влади, саме останні повинні виступати ініціаторами формування таких інституційних умов міжсекторної взаємодії, які б дозволяли застосовувати прогресивні технології співпраці владних і бізнесових структур, якомога повніше залучати підприємницький потенціал, забезпечувати компроміс інтересів при вирішенні поточних проблем з орієнтацією на досягнення стратегічних цілей.

Загальне інституційне середовище залучення сектору малого підприємництва до реалізації завдань соціально-економічного розвитку регіонів формують Закони України "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні", "Про Національну програму розвитку малого підприємництва в Україні", "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць", "Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом "єдиного вікна", Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України та інші законодавчо-нормативні акти. Водночас для спрямування розвитку малого бізнесу на здійснення структурного удосконалення економіки регіонів, важливо визначені законодавчими актами загальні підходи до формування середовища функціонування підприємництва доповнити регіональними нормативними актами, які б відображали специфіку місцевих умов.

На сьогодні в Україні на регіональному рівні не набула поширення практика розробки програм структурної перебудови економіки регіонів; цілі структурної модернізації в більшості випадків не закріплені в регіональних стратегіях соціально-економічного розвитку. Практично немає відправного інституційного підґрунтя для формування механізмів цілеорієнтованої дієвої взаємодії влади і бізнесу щодо структуризації регіональної економічної системи, яке б дозволяло ідентифікувати причини структурних дисбалансів, оцінювати та використовувати можливості малого бізнесу для їх усунення, забезпечувати досягнення конкретних критеріїв та показників, в яких були б зацікавлені всі суб'єкти структурного реформування.

Одним із засобів залучення підприємницького потенціалу, на засадах взаємодії влади і бізнесу, в напрямі здійснення структурної корекції економіки регіонів, з урахуванням специфіки їх потенціалу, є регіональні програми розвитку малого підприємництва. Головною метою таких програм є спрямування дій місцевих органів виконавчої влади, суб'єктів малого підприємництва, об'єднань і спілок підприємців на створення сприятливих правових, економічних, організаційних та інших умов для стабільної та ефективної роботи суб'єктів малого бізнесу, підвищення ролі цього сектору в структурній перебудові економіки регіонів та вирішенні соціально-економічних проблем розвитку регіонів, забезпечення співпраці місцевих органів виконавчої влади та підприємницьких кіл.

Хоча з використанням регіональних програм розвитку малого підприємництва реалізується певний комплекс заходів з організаційної підтримки суб'єктів малого бізнесу, їх методичного та інформаційного забезпечення, розвитку інноваційної діяльності, удосконалення нормативно-правового забезпечення підприємницької

діяльності, підвищення рівня зайнятості молоді, професійного та культурного рівня ведення підприємницької діяльності в сучасних умовах, вони не є ще достатньо дієвими в контексті формування передумов для удосконалення структури економіки регіонів через недостатню конкретизацію заходів щодо реалізації окреслених завдань та неналежне узгодження останніх з цілями стратегій соціально-економічного розвитку регіонів та пріоритетами структурного реформування.

Перешкодою для залучення малого бізнесу до процесів структурного коригування економіки регіонів виступає недостатність бюджетного фінансування регіональних програм розвитку малого підприємництва. Так, у 2012 р. тільки у Волинській, Одеській областях та в м. Києві на реалізацію програмних заходів використано 100% запланованих коштів, у всіх інших областях фактичні обсяги фінансування були нижчі за планові. У Дніпропетровській, Тернопільській, Черкаській областях та в м. Севастополі фінансування взагалі не здійснювалось (рис. 2) [9].

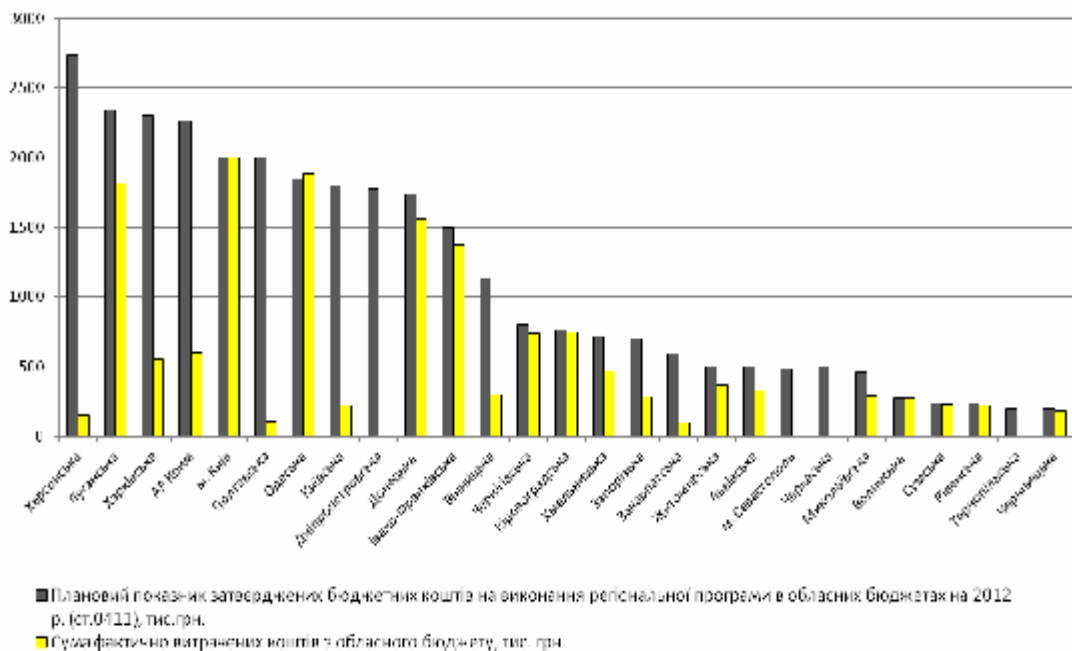

Рис. 2. Стан фінансування регіональних програм розвитку малого підприємництва у 2012 р.

Примітка. Наведено за [9].

Важливою формою залучення суб'єктів малого підприємництва до вирішення проблем структурної збалансованості регіонального розвитку є надання їм державної підтримки для реалізації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки. В цьому зв'язку заслуговує на увагу відпрацювання механізмів реалізації Закону України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць", прийнятого у вересні 2012 р. [10].

Зазначеним Законом передбачено, що інвестиційна діяльність у пріоритетних галузях економіки стимулюється: за рахунок бюджетних коштів; шляхом застосування особливостей оподаткування суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки. При цьому Законом чітко закріплено такі

критерії відбору інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки для надання державної підтримки суб'єктам малого підприємництва: 1) загальна кошторисна вартість проекту має перевищувати суму, еквівалентну 500 тис. євро; 2) кількість створених нових робочих місць для працівників, які безпосередньо задіяні у виробничих процесах, має перевищувати 25; середня заробітна плата працівників має бути не менш як у 2,5 разу вища за розмір мінімальної заробітної плати [10].

Згідно із Законом, до переліку пріоритетних галузей економіки, у яких стимулюється інвестиційна діяльність з метою створення нових робочих місць, належать такі:

– агропромисловий комплекс за напрямками – виробництво, зберігання харчових продуктів, у т. ч. дитячого харчування, а також виробництво біопалива з орієнтацією на імпортозаміщення;

– житлово-комунальний комплекс за напрямками – створення об'єктів поводження з відходами (побутовими, промисловими та відходами, які утворилися в результаті добування та перероблення корисних копалин і виробництва електричної та теплової енергії); будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері тепlopостачання, централізованого водopостачання та водовідведення;

– машинобудівний комплекс за напрямками – виробництво нових та імпортозаміщуючих видів комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, машин і устаткування, електричного устаткування, автотранспортних та інших транспортних засобів;

– транспортна інфраструктура за напрямками – будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері транспортної інфраструктури;

– курортно-рекреаційна сфера і туризм за напрямками – будівництво курортно-рекреаційних об'єктів та об'єктів туристичної інфраструктури.

Після схвалення інвестиційного проекту суб'єкт господарювання набуває право на отримання державної підтримки: 1) за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів; 2) оподаткування прибутку, отриманого від реалізації інвестиційних проектів: до 01.01.2018 – 0%; з 01.01.2018 до 01.01.2023 – 8%; з 01.01.2023 – 16% ; 3) надання до 31.12.2022 включно митному органу податкового векселя на суму податкового зобов'язання з ПДВ строком на 60 днів для ввезення в Україну устаткування (обладнання) та комплектуючих виробів до нього, що звільняються від оподаткування ввізним митом; 4) звільнення до 01.01.2018 від оподаткування ввізним митом устаткування (обладнання) та комплектуючих виробів до нього за умови, що зазначені товари: а) не є підакцизними; б) виготовлені не більше 3 років до моменту державної реєстрації інвестиційного проекту та не були у використанні; в) не виробляються та не мають аналогів в Україні [10].

Для ефективної реалізації можливостей щодо збалансування розвитку економіки регіонів, які надані Законом, місцевим органам влади слід зосередити особливу увагу на відпрацювання механізму надання інформаційно-консультативної підтримки малим бізнесовим структурам в питаннях підготовки інвестиційних проектів.

Належне відпрацювання місцевими органами влади механізмів реалізації Закону України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць" дасть змогу сформувати сприятливе інституційне середовище залучення потенціалу малого бізнесу до структурного коригування економіки регіонів.

З метою більш повного залучення потенціалу підприємництва до реалізації завдань щодо усунення структурних деформацій в економіці регіонів, надання структурним перетворенням системного, стратегічного характеру контури взаємовідносин влади і бізнесових структур доцільно формувати в орієнтації на пріоритети структурної

перебудови економіки регіонів, що випливають із стратегічних цілей, закріплених у регіональних стратегіях соціально-економічного розвитку. При цьому важливо забезпечити органічну інтеграцію всього набору форм партнерської взаємодії влади і малого бізнесу (програм, угод, інвестиційних проектів, державних і муніципальних замовлень) в стратегії регіонального розвитку та виділити в їх рамках підпрограми структурної корекції економіки.

У стратегіях регіонального розвитку мають бути чітко визначені:

- цілі структурного корегування економіки регіону та ресурси для їх виконання;
- механізми реалізації цілей структурної трансформації економіки регіону на засадах міжсекторної взаємодії;
- очікувані результати від використання певних форм взаємодії влади і бізнесу в процесі структурування економіки регіону.

Такий підхід дасть змогу: поєднати стратегічні інтереси органів влади і підприємницького сектору; забезпечити стабільність партнерських взаємовідносин і взаємну зацікавленість їх учасників у вдосконаленні й запровадженні нових форм взаємодії в процесі структурування економіки регіону; досягти чіткості і прозорості при виконанні зустрічних зобов'язань сторін у рамках застосування таких форм взаємодії, як інвестиційні проекти, інвестиційні програми, угоди, державні замовлення та інших.

Залучення малого підприємництва до вирішення структурних проблем економіки регіону має базуватись на виробленні та послідовній реалізації політики сприяння його розвитку, яка б охоплювала: формування сприятливого податкового клімату та надання певних тимчасових пільг суб'єктам підприємництва (пільг щодо сплати місцевих податків і зборів, плати за оренду земельної ділянки, пільгове надання в оренду нежитлових приміщень чи споруд); оптимізацію регуляторної політики; відпрацювання чіткої й доступної схеми вирішення земельних питань; забезпечення прозорої схеми надання нежитлових приміщень; впровадження маркетингової стратегії, спрямованої на підтримку та популяризацію місцевих товарів і послуг, можливостей і потреб підприємств усіх форм власності; матеріально-технічну, інформаційну та фінансову підтримку бізнесових структур; оптимальне, з точки зору врахування інтересів, поєднання різних форм співпраці органів влади і бізнесу; сприяння в налагодженні співпраці суб'єктів малого бізнесу з великими підприємствами, що може стати предметом подальших досліджень.

Підсумовуючи, зазначимо: мале підприємництво, орієнтуючи свою діяльність на вимоги і запити регіонального ринку та можливості економічного потенціалу території, виступає одним з відповідних інститутів структурування економіки регіонів. Залучення потенціалу малого підприємництва до збалансування структури економіки регіонів вимагає налагодження дієвої взаємодії органів влади з суб'єктами малого бізнесу. При цьому важливо якомога повніше використати можливості залучення суб'єктів малого бізнесу до вирішення проблем структурної збалансованості регіонального розвитку через надання їм державної підтримки при реалізації інвестиційних проектів, забезпечити інтеграцію форм взаємодії влади і малого бізнесу в стратегії розвитку регіонів в процесі структурування регіональних економічних систем.

Література

1. Кількість підприємств за їх розмірами за регіонами у 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.org/uk/operativ>.

2. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні./ Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dkrp.gov.ua/files/8cd09.docx>.
3. Кількість малих підприємств за видами економічної діяльності. Статистичний збірник “Діяльність суб’єктів малого підприємництва”, 2011/ Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.org/uk/operativ>.
4. Чому не працює дерегуляція. Історія питання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.epravda.com.ua/publications/2013/10/15/398611/view_print/
5. Никитаєва А. Ю. Система взаємодіяння государства и бизнеса в региональной экономике: концептуальный подход и инструментальные составляющие [Електронний ресурс] / А. Ю. Никитаєва // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2006. – Т. 4. – № 3. – С. 140–145. – Режим доступу: www.ecsostan.eu.ru/evjur/.../
6. Степаненко С. В. Інституціональний аналіз економічних систем (проблеми методології): Монографія / С. В. Степаненко – К.: КНЕУ, 2008. – 312 с.
7. Структурні трансформації в національній економіці: проблеми діагностики та інституційного забезпечення : моногр. за ред. д-ра екон. н., проф. А. Ф. Мельник. – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – 532 с.
8. Велков В. М. Взаємодія влади та бізнесу на регіональному рівні: стан і шляхи вдосконалення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2010-2/doc/2/08.pdf>.
9. Узагальнений звіт про стан виконання регіональних програм розвитку малого підприємництва в Україні у 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [/http://www.dkrp.gov.ua/info/1101](http://www.dkrp.gov.ua/info/1101).
10. Закон України “Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>.

Редакція отримала матеріал 24 вересня 2013 р.